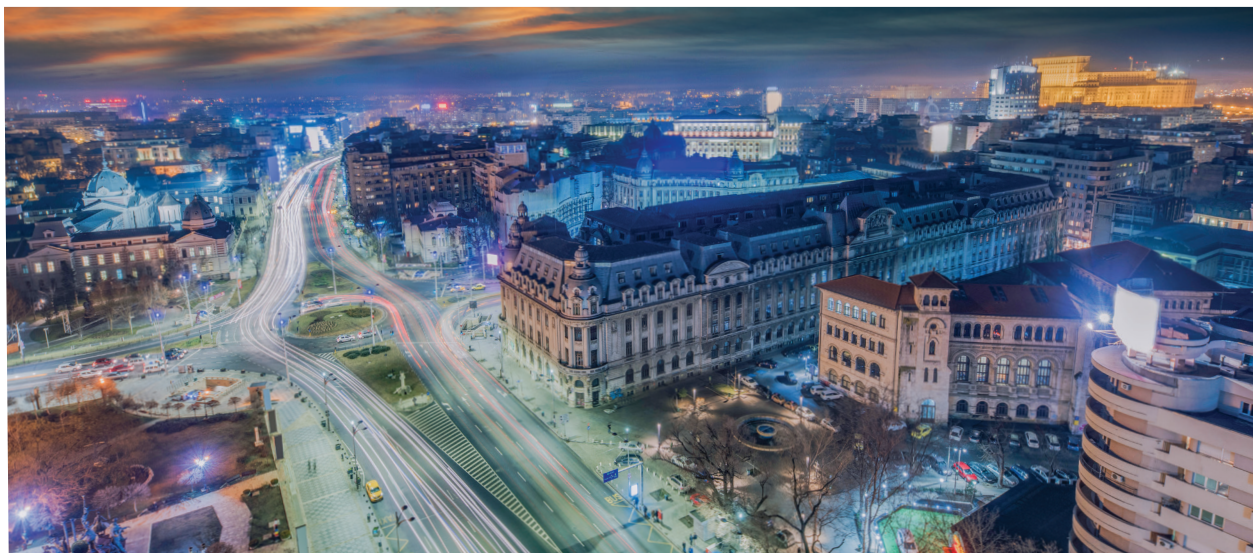

COFACE ROMÂNIA

PUBLICAȚIE ECONOMICĂ

Studiu privind situația insolvențelor din România - 2023

- 1 SUMAR
- 2 CONTEXTUL ECONOMIC
- 3 EVOLUȚIA INSOLVENȚELOR
- 4 COMPORTAMENTUL DE PLATĂ
- 5 EVOLUȚIA ANTREPRENORIATULUI
- 6 PRECIZĂRI METODOLOGICE

1. SUMAR

2023 a fost un an stabil pentru mediul de afaceri, fără creșteri notabile ale numărului insolvențelor deschise sau instrumentelor de plată refuzate.

Au fost deschise 6.650 de insolvențe comparativ cu 6.649 în 2022, diferențele semestriale din cei 2 ani fiind apropiate de 0%. Comparativ cu 2022 se observă o creștere cu aproximativ 33% a insolvențelor în rândul companiilor cu cifra de afaceri sub 5 mil. EUR.

Instrumentele de plată refuzate au crescut atât ca valoare (+37%) cât și ca număr (+17%) comparativ cu 2022 dar au fost sub nivelurile înregistrate în 2019, ceea ce arată mai degrabă o normalizare a comportamentului de plată, odată cu sfârșitul pandemiei.

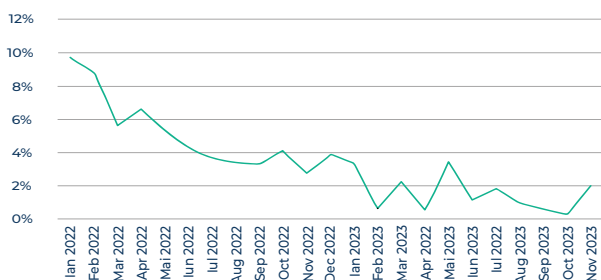
PIB-ul real a continuat trendul descrescător din ultimii ani, anul 2023 înregistrând o creștere reală de aproximativ 2%, comparativ cu 4,1%

în 2022. În ciuda evitării recesiunii, contextul economic rămâne totuși unul complicat din cauza deficitelor fiscale și comerciale mari ceea ce generează riscuri și vulnerabilități pentru populație și mediul de afaceri. Astfel ne așteptăm la o creștere moderată a numărului de insolvențe în 2024 cauzată în special de scăderea consumului și de costul mare de finanțare.

2. CONTEXTUL ECONOMIC

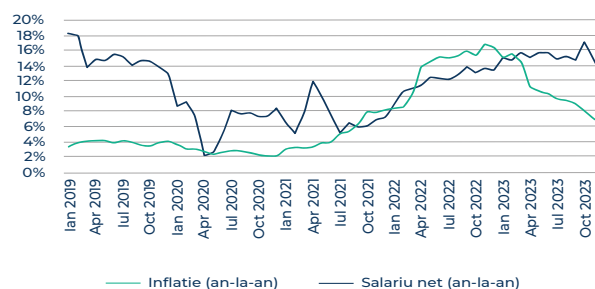
Evoluția economiei României a fost marcată de lumini și umbre pe parcursul anului 2023, ceea ce creează premise pentru oportunități dar și provocări multiple pentru anul în curs și perioada următoare. În primul rând, PIB-ul real a continuat trendul descrescător din ultimii ani, anul 2023 înregistrând o creștere reală de 2%, comparativ cu 4,1% în 2022 sau 5,7% în 2021. Economia României frânează pe fondul temperării consumului, avansul vânzărilor din retail fluctuând între 1% - 2% în al doilea semestru al anului 2023. Pentru întreg anul 2023 vânzările din retail au crescut cu doar 2,2%, semnificativ sub media din anul precedent de 6,2%. Paradoxal, consumul frânează în 2023 semnificativ sub nivelul din anul precedent, deși dinamica salariului a depășit creșterea medie a prețurilor (venitul disponibil al populației a crescut). Aceste evoluții sunt ilustrate în graficele următoare și reflectă un comportament mult mai cumpătat al consumatorilor, marcat de scăderea nivelului de încredere și orientare către economisire.

Grafic 1. Evoluția vânzărilor din retail (an-la-an)

Sursa: INS

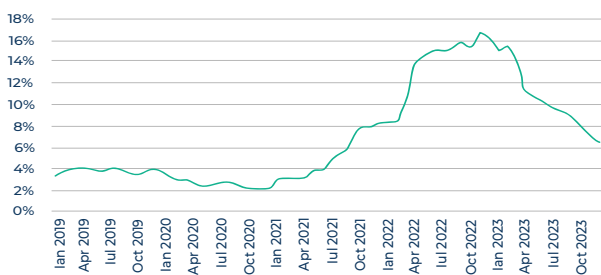
Grafic 2. Dinamica salariului net vs inflație

Sursa: INS, BNR

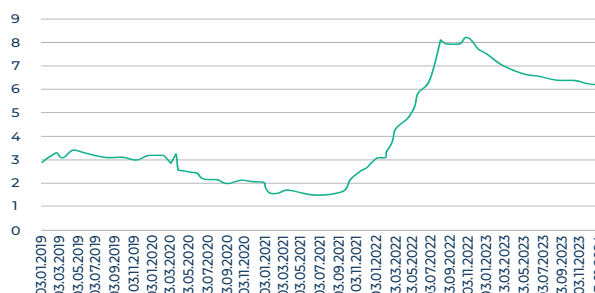
Pe fondul temperării cererii și reducerii presiunilor de costuri pe segmentul de hidrocarburi, energie, cereale și materiale de construcții, inflația și-a continuat trendul descrescător până la 6,61% la finalul anului 2023, semnificativ sub nivelul înregistrat în debutul anului (15%) sau maximumul din toamna anului precedent (16,8% în noiembrie 2022). Principalii indici de dobândă variabilă, respectiv ROBOR (3 luni) și IRCC (Indicele de Referință pentru Creditele Consumatorilor) au înregistrat același trend descrescător, ajungând spre vecinătatea pragului de 6% la finalul anului 2023. Practic, indicii de dobândă variabilă s-au recuplat la nivelul inflației la finalul anului trecut, așa cum s-a întâmplat în majoritatea anilor din ultimul deceniu. Singurele excepții de la această regulă au fost înregistrate în 2022 și în primul semestru din 2023, în condițiile în care inflația a depășit semnificativ nivelul indicilor de dobândă variabilă pe fondul unor factori non-monetari, respectiv scumpirea prețurilor la energie, cereale, majoritatea materialelor de construcții. Având în vedere că presiunile inflaționiste din ultimii ani au provenit majoritar din factori non-monetari, BNR a menținut stabil nivelul dobânzii de politică monetară la 7% pe parcursul anului 2023. Trendul descrescător al inflației și dobânzilor este vizibil ilustrat în graficele următoare.

Grafic 3. Indicele prețurilor de consum (an-la-an)

Sursa: BNR, INS

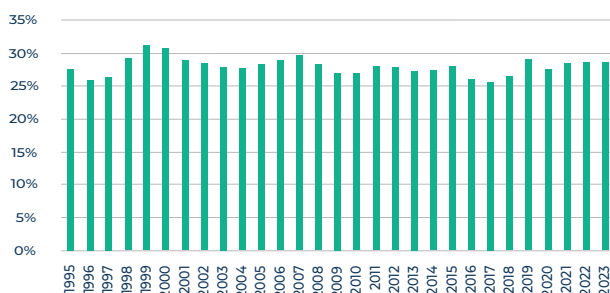
Grafic 4. ROBOR 3 luni

Sursa: BNR

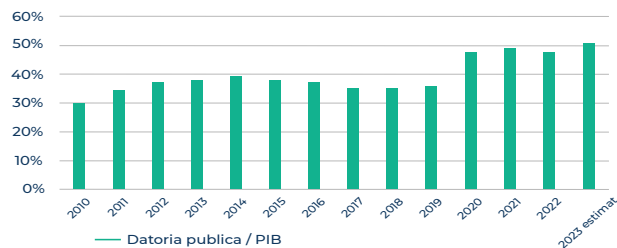
Principala vulnerabilitate pe plan macroeconomic în anul 2023 a fost perpetuarea deficitelor duble, atât cel fiscal, cât și cel comercial depășind nivelul prognozat în proiectul de buget de la începutul anului. Astfel, deficitul fiscal înregistrat pe parcursul anului 2023 a fost de 89,9 mld. lei, respectiv 5,68% din PIB, sub ținta inițială de 4,4%. Practic, veniturile publice raportate la PIB au fost de 32,9% din PIB, în timp ce cheltuielile publice în anul 2023 au reprezentat 38,6% din PIB. Totodată, datoria publică a avut un ritm accelerat de creștere în anul 2020 ca urmare a cheltuielilor publice cauzate de pandemia COVID-19, până la 47,2% din PIB comparativ cu 35,2% în 2019 și a depășit pragul de 50% din PIB în 2023, conform graficului de mai jos, în special ca urmare a deficitului bugetar excesiv.

Grafic 5. Venituri curente % PIB

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Grafic 6. Datoria publică / PIB

Sursa: BNR

La nivel microeconomic principalele provocări pentru 2024 vor fi scăderea consumului, costul de finanțare mare dar și noul set de taxe și impozite intrat în vigoare începând cu acest an, care vor pune o presiune constantă pe activitatea economică. Principalele modificări fiscale:

- taxe noi (pragul minim de 1% pe venitul companiilor cu venituri peste 50 mil. EUR sau 2% pe venitul instituțiilor de credit)
- majorarea unor taxe și impozite existente (creșterea impozitului pe venit la 3% pentru microîntreprinderi cu venituri între 60 – 500k EUR, creșterea plafoanelor ori pragurilor de venit real pentru PFA-uri, majorarea TVA-ului pentru unele categorii de tranzacții imobiliare sau proprietăți care depășesc anumite praguri)
- eliminarea unor excepții privind taxarea muncii (agricultura, IT sau construcții fiind unele dintre cele mai afectate sectoare).

Având în vedere impactul fiscal semnificativ asupra mediului de afaceri ne putem aștepta la creșterea riscului presiunilor fiscale, diminuarea consumului real sau amplificarea economiei subterane. Toate acestea pot genera un efect cascadat conducând la extinderea termenelor de plată către furnizori, amplificând riscul de insolvență al companiilor vulnerabile în acest context (grad de îndatorare peste medie, nivel ridicat al costurilor fixe, expunere mare pe creditul comercial comparativ cu nivelul capitalurilor proprii, concurența agresivă sau rotație semnificativă a personalului).

3. EVOLUȚIA COMPANIILOR INSOLVENTE

Conform datelor publicate de Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC) în anul 2023 a fost deschisă procedura de insolvență pentru 6.650 de societăți comerciale. Acest rezultat reprezintă o creștere de 0% comparativ cu 2022 (6.649 insolvențe) și de 2% comparativ cu 2019, când a fost deschisă procedura de insolvență pentru 6.524 de companii (cifre detaliate în tabelul 1).

Se observă faptul ca în ultimii 5 ani numărul de insolvențe se menține relativ constant, iar în ultimii 2 ani dinamica semestrială este aproximativ egală cu 0% ceea ce arată o stabilitate a mediului antreprenorial românesc.

Tabel 1. Evoluția lunară a insolvențelor nou deschise

Luna	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023
Ianuarie	500	463	316	422	436
Februarie	486	393	471	540	551
Martie	523	464	623	648	657
Aprilie	560	73	598	561	555
Mai	567	244	512	637	606
Iunie	560	724	556	609	596
Iulie	537	819	462	515	317
August	245	397	310	350	257
Septembrie	456	453	459	485	603
Octombrie	736	577	560	620	800
Noiembrie	660	538	576	635	703
Decembrie	694	550	701	627	569
TOTAL	6.524	5.694	6.144	6.649	6.650
Deviație anuală	-21%	13%	8%	8%	0%
Semestrul 1	3.196	2.360	3.076	3.417	3.401
Semestrul 2	3.328	3.334	3.068	3.232	3.249
Dinamica S1		-26%	30%	11%	0%
Dinamica S2		0%	-8%	-5%	1%

Sursa: ONRC

Din numărul total de companii intrate în insolvență în 2023 companiile înființate înainte de 2016 reprezintă aproximativ 54%, în scădere de la aproximativ 60% în 2022.

La nivel teritorial 6 județe alături de București însumează 51% din totalul numărului de insolvențe deschise în 2023, în creștere cu 2 pp față de 2022, conform Tabelului 2 de mai jos:

Tabel 2. Distribuție teritorială a insolvențelor

JUDEȚ	Anul 2023	%	Anul 2022	%
București	1.289	19%	1.153	17%
Bihor	599	9%	545	8%
Cluj	391	6%	477	7%
Timiș	327	4%	280	4%
Constanța	310	5%	248	4%
Iași	270	4%	263	4%
Ifov	218	3%	276	4%
Total	6.650	51%	6.649	49%

Sursa: ONRC

Ponderea mare se păstrează și în ceea ce privește numărul de angajați, companiile intrate în insolvență și care au sediul în unul dintre județele de mai sus au aproximativ 46% din numărul total de angajați ai companiilor care au intrat în insolvență în 2023. Din totalul firmelor care au depus situațiile financiare aferente anului 2022, s-a raportat un număr mediu de 26.751 de angajați în 2022, din care cele 6 județe + București însumează 12.314.

În ultimii 4 ani observăm o creștere a numărului de insolvențe noi în rândul companiilor cu venituri de peste 0,5 mil. EUR. Astfel, așa cum ilustrează graficele următoare, în 2023 a fost deschisă procedura de insolvență pentru 460 companii cu venituri peste 0,5 mil. EUR, în creștere cu 29% comparativ cu anul 2022 și cu 4% față de 2019.

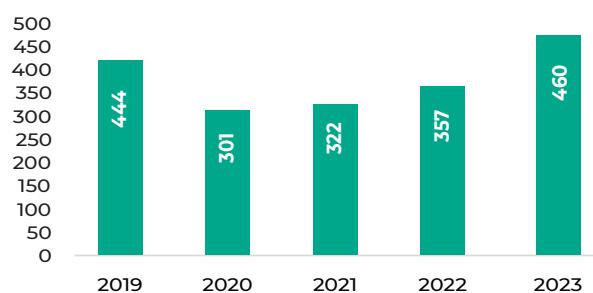
Însă dacă analizăm această creștere observăm ca aceasta vine în special din creșterea numărului de insolvențe în rândul companiilor cu cifra de afaceri sub 5 mil. EUR, ceea ce indică un impact financiar și social mai scăzut în economie.

Tabel 3. Număr de insolvențe în funcție de cifra de afaceri

Categoria Cifra Afaceri Companii Insolvente	2019	2020	2021	2022	2023
0.5 - 5 M EUR	384	265	287	312	415
Peste 5 M EUR	60	36	35	45	45

Sursa: MF

Grafic 7. Companii insolvente cu venituri > 0,5 mil eur

Sursa: MF

Față de procedurile de insolvențe nou deschise, analizate mai sus, observăm o tendință de creștere a numărului de companii care optează pentru deschiderea procedurii de concordat preventiv, ca măsură de reorganizare a activității economice. Astfel, în 2023 au fost deschise 61 de proceduri de concordat preventiv, comparativ cu 21 de proceduri deschise în 2022. Dintre companiile intrate în concordat preventiv în 2023, 8 companii au înregistrat în 2022 o cifră de afaceri de peste 5 mil. EUR și aveau 1.229 de angajați.

În baza declarațiilor financiare depuse în anul anterior anului intrării în insolvență și în funcție de obiectul principal de activitate indicat de codul CAEN, Coface a distribuit firmele intrate în insolvență în anul 2023 pe cele mai importante 23 de sectoare de activitate, cifrele fiind afișate în tabelul următor.

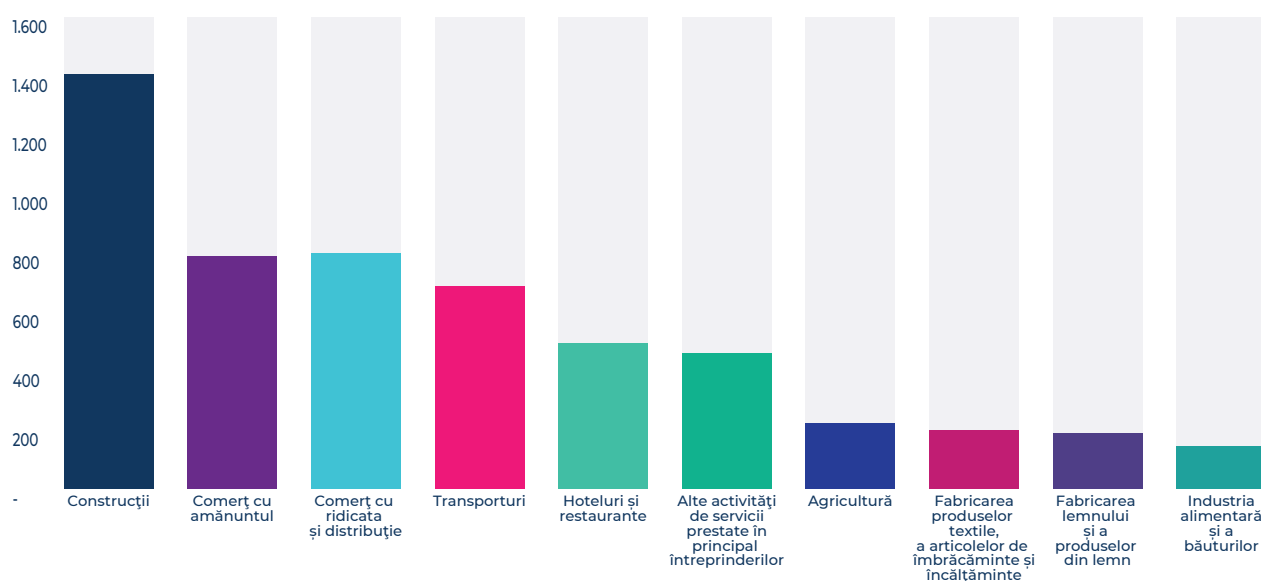
Tabel 4. Distribuția sectorială a insolvențelor pentru ultimii 2 ani¹

Sectorul de activitate	Insolvențe 2023	Insolvențe 0% Total	Insolvențe 2022	Insolvențe 2022	Insolvențe la 1.000 firme 2023
Fabricarea produselor textile, a articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte	222	4%	263	4%	44
Asanarea și îndepărtarea gunoaielor; salubritate și activități similare	69	1%	68	1%	29
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, apă și gaze	24	0%	11	0%	28
Construcții	1.446	21%	1.366	21%	27
Industria alimentară și a băuturilor	173	3%	212	3%	23
Hoteluri și restaurante	510	8%	522	8%	21
Fabricarea lemnului și a produselor din lemn	215	3%	229	3%	18
Industria extractivă	15	0%	20	0%	18
Transporturi	732	9%	599	9%	17
Industria metalurgică	127	2%	163	2%	16
Agricultura	249	4%	242	4%	16
Poștă și telecomunicații	59	1%	46	1%	16
Comerț cu ridicata și distribuție	815	12%	822	12%	14
Activități recreative, culturale și sportive	119	1%	88	1%	13
Industria de mașini și echipamente	78	1%	81	1%	12
Comerț cu amănuntul	825	13%	874	13%	11
Fabricarea substanțelor și produselor chimice	29	1%	42	1%	10
Alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	173	2%	155	2%	9
Alte activități de servicii personale	502	9%	586	9%	7
Tranzacții imobiliare	102	1%	75	1%	7
IT	102	1%	79	1%	4
Intermedieri financiare	32	1%	57	1%	4
Sănătate și asistență socială	32	1%	49	1%	2
Total	6.650	100%	6.649	100%	14

Chiar dacă nu dispunem de informațiile privind activitatea de bază pentru toate firmele intrate în insolvență în perioada analizată², există două considerente în baza cărora apreciem că distribuția sectorială la nivelul întregului portofoliu este similară cu eșantionul analizat, și anume:

- Ponderea eșantionului este semnificativă statistic pentru ambii ani;
- Ponderile distribuției sectoriale din cadrul eșantionului înregistrează valori similare cu ponderile distribuției la nivelul întregului portofoliu, înregistrate în studiile anuale realizate de Coface.

Grafic 8. Top 10 sectoare din punct de vedere al numărului de insolvențe deschise în 2023

Sursa: BPI, MFP, Date prelucrate Coface

¹Prin extrapolarea liniară a firmelor care și-au depus declarațiile financiare la MFP în anul anterior anului intrării în insolvență. Au fost evidențiate cu verde primele zece sectoare care înregistrează cel mai ridicat număr al insolvențelor la 1.000 de firme active (au fost considerate firme active doar companiile care au înregistrat o cifră de afaceri de peste 1.000 EUR/lună pe parcursul anului 2022).

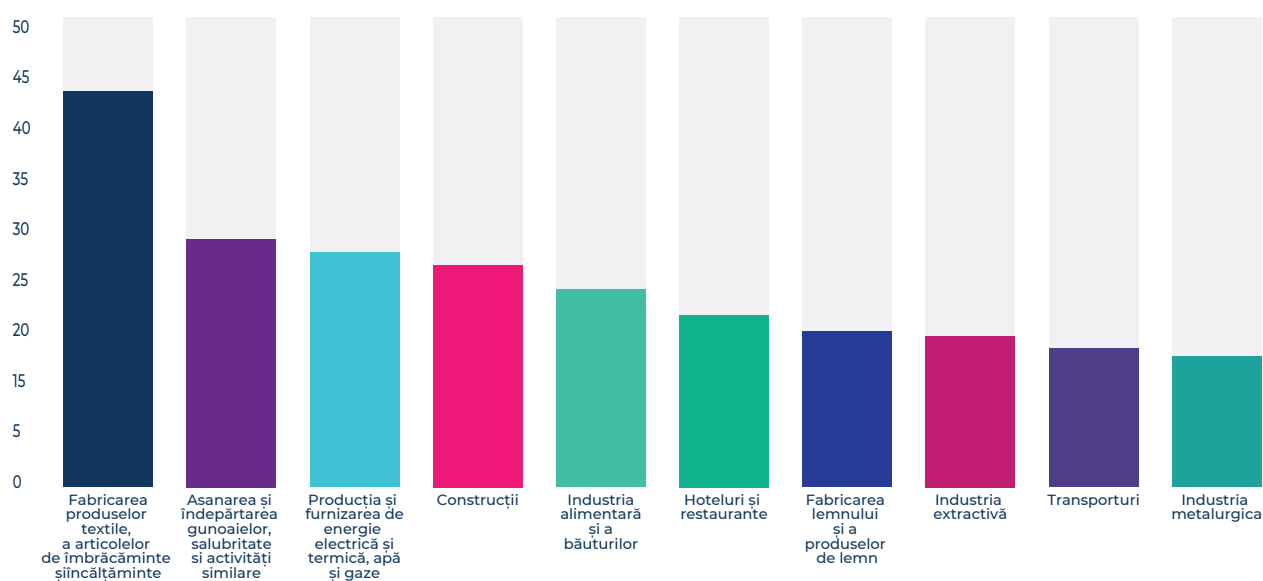
²Aceste date pot fi calculate pentru aproximativ jumătate dintre firmele insolvente.

Așa cum s-a întâmplat în ultimii ani, primele 3 sectoare în funcție de numărul companiilor intrate în insolvență (construcții, comerț cu amănuntul și comerț cu ridicata și distribuție), păstrează o concentrare de aproximativ 46% din totalul numărului de insolvențe înregistrate în 2023.

Această evoluție este justificată de faptul că aceste 3 sectoare dețin aproximativ 39% din totalul companiilor din România și tocmai de aceea, în fiecare studiu al insolvențelor realizat de Coface, evidențiem și primele 10 sectoare de activitate din perspectiva numărului de insolvențe/1.000 de companii active.

Dintre acestea, creșterea cea mai mare a numărului de companii care au intrat în procedura de insolvență a fost raportată în sectorul construcțiilor (+6% vs. 2022), care deține cea mai mare pondere din totalul numărului de insolvențe (22%). Această tendință a fost observată în studiile Coface anterioare și se datorează gradului ridicat de îndatorare al acestor companii coroborat cu scăderea creditării pe segmentul rezidențial din cauza creșterii semnificative a dobânzilor.

Grafic 9. Top 10 sectoare din perspectiva insolvențelor în 2023/1.000 de firme active

Sursa: BPI, MFP, Date prelucrate Coface

4. COMPORTAMENTUL DE PLATĂ

Conform datelor furnizate de Banca Națională a României prin publicarea lor de către CIP³, în 2023 au fost refuzate la plată 33.790 de instrumente de plată, iar valoarea totală refuzată la plată a fost de 2.135 mil. lei.

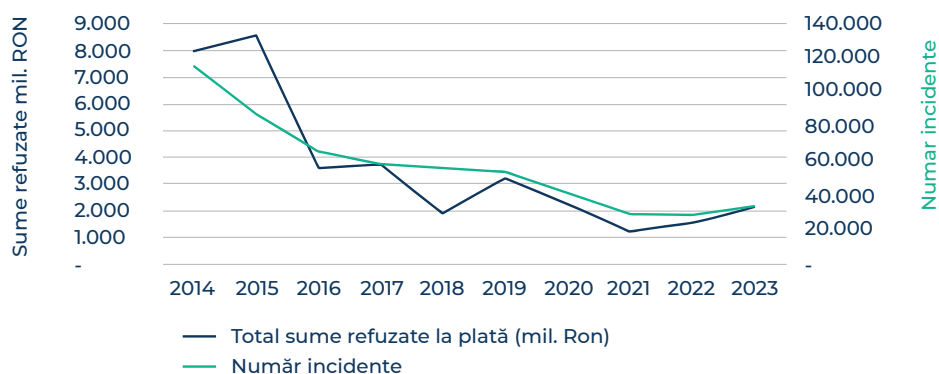
Cu toate că observăm o creștere atât ca valoare refuzată (37%), cât și ca număr de incidente (17%) comparativ cu 2022, valorile înregistrate în 2023 sunt sub valorile înregistrate în 2019: -33% ca valoare refuzată și -27% ca număr de incidente.

Tabel 5. Evoluția incidentelor de plată raportate de BNR

Anul	Total sume refuzate la plată (mil. RON)	Număr incidente	Valoare medie incident (K RON)	Deviație anuală valoare %	Deviație anuală număr %
2014	7.944	115.114	69		
2015	8.545	87.269	98	8%	-24%
2016	3.609	65.693	55	-58%	-25%
2017	3.712	58.241	64	3%	-11%
2018	1.915	55.894	34	-48%	-4%
2019	3.202	53.819	59	67%	-4%
2020	2.273	41.697	55	-29%	-23%
2021	1.237	29.433	42	-46%	-29%
2022	1.561	28.814	54	26%	-2%
2023	2.135	33.790	63	37%	17%

Sursa: BNR (CIP), Date prelucrate Coface

Grafic 10. Comportamentul de plată - CIP

Sursa: BNR (CIP), Date prelucrate Coface

Având în vedere contextul economic general detaliat în debutul studiului, riscurile aferente vor pune o presiune din ce în ce mai mare pe creditul furnizor, astfel că ne putem aștepta la o creștere în viitor a numărului de incidente și a valorii totale refuzate la plată.

5. EVOLUȚIA ANTREPRENORIATULUI

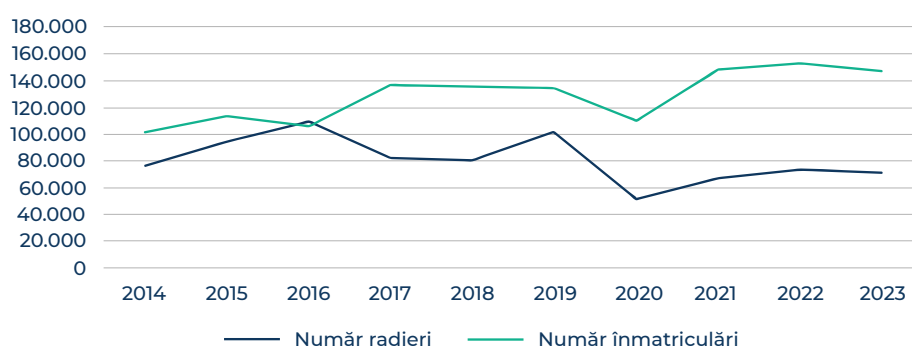
Pe parcursul anului 2023 au fost înmatriculate 147.026 de persoane juridice din care SRL 96.839, în scădere față de 2022, dar peste valorile înregistrate în 2019 când au fost 134.220 înmatriculări noi din care SRL 94.870, conform tabelului de mai jos. În ceea ce privește numărul companiilor radiate evoluția este una favorabilă, anul trecut fiind înregistrate 71.241 de radieri, în scădere cu 3,4% față de 2022 și cu 43% comparativ cu 2019 când au fost înregistrate 101.601 noi radieri. Această evoluție a continuat trendul ultimilor ani, conducând la o creștere a numărului de companii active din economie.

Tabel 6. Evoluția companiilor nou înmatriculate vs. radiate

Anul	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Suspendare	15.788	17.698	15.918	16.380	18,308	14.040	10.913	13.020	15.700	16.335
Dizolvări	18.336	27.967	29.923	31.197	34.358	34.080	25.384	31.655	39.320	39.031
Radiere	76.483	94.374	109.113	82.295	80.181	101.601	51.715	66.897	73.639	71.241
Insolvențe	20.696	10.269	8.371	9.102	8.177	6.524	5.694	6.144	6.649	6.650
Radiere An-la-An		23%	16%	-25%	-3%	27%	-49%	29%	10%	-3%
Înmatriculări	101.627	113.167	105.982	136.669	135.532	134.220	109.939	148.294	152.809	147.026
Din care - SRL	56.381	64.417	73.889	98.405	94.244	94.870	78.419	103.019	113.931	96.839
In An-la-AN		11%	6%	29%	-1%	-1%	-18%	35%	3%	-4%

Sursa: BNR (CIP), Date prelucrate Coface

Grafic 11. Înmatriculări vs Radieri

Sursa: ONRC, date prelucrate de COFACE

În ceea ce privește distribuția teritorială, primele 6 județe care alături de București însumează 51% din numărul total de insolvențe au o pondere în anul 2023 de 48% din totalul numărului de înmatriculări și de 41% din totalul numărului de radieri.

Tabel 7. Înmatriculări vs Radieri

JUDEȚ	Insolvențe Anul 2023	%	Înmatriculări Anul 2023	%	Radiere Anul 2023	%
București	1.289	19%	31.091	17%	11.820	17%
Bihor	599	9%	6.122	4%	2.216	3%
Cluj	391	6%	7.921	5%	3.726	5%
Timiș	327	4%	6.606	4%	3.113	4%
Constanța	310	5%	5.306	4%	2.949	4%
Iași	270	4%	5.714	4%	2.769	4%
Ilfov	218	3%	7.950	5%	2.375	3%
Total	6.650	51%	147.026	48%	71.241	41%

Sursa: ONRC, date prelucrate de COFACE

Analizând distribuția sectorială a companiilor înmatriculate în 2023 observăm o corelație ridicată cu structura companiilor deja existente. Practic, cele mai multe companii sunt înființate în sectoarele care au deja cele mai multe companii active, ceea ce reflectă o preferință a populației pentru anumite tipuri de activități. Astfel, companiile care își desfășoară activitatea în comerț (retail și distribuție), construcții, transporturi și diferite servicii prestate companiilor (externalizare) reprezintă la finalul anului 2022 aproximativ 62% din totalul companiilor active din România și atrag aproximativ 55% din totalul companiilor înmatriculate în 2023.

6. PRECIZĂRI METODOLOGICE

În prezentul studiu au fost considerate insolvențele nou deschise, în baza datelor publicate de ONRC (Oficiul Național al Registrului Comerțului). Analiza indicatorilor financiari pentru firmele considerate s-a bazat exclusiv pe declarațiile financiare depuse la MFP în perioada analizată, în baza datelor prelucrate de Coface.

Această prezentare conține exclusiv proprietatea intelectuală a autorului de la data prezentului document și în conformitate cu informațiile disponibile la această dată. Documentul a fost elaborat din diverse surse considerate a fi serioase și de încredere. Cu toate acestea, autorul nu garantează în niciun fel că informațiile conținute în acest material sunt adevărate, corecte și complete. Prezentarea și analiza datelor sunt oferite cu bună credință și doar în scop informativ. Ca o completare la acest material, alte informații vor fi colectate în alt mod de către cititor. Autorul nu își asumă nicio răspundere pentru pierderile rezultate din utilizarea sau fundamentarea datelor folosite în prezentare. Cititorul nu este autorizat să extragă sau să reproducă acest material și să analizeze informația conținută pentru uz personal și intern, decât cu condiția că acesta să menționeze, în mod clar, autorul. De asemenea, pentru a face orice declarație publică sau pentru orice alt scop comercial, este nevoie de acordul scris al autorului.

Studiu realizat în ianuarie 2024.